

5. Інтеграція євроінтеграційних вимог у національну соціальну політику, активізуючи участь у європейських соціальних програмах, максимальне використання можливостей фондів ЄС для модернізації соціальної сфери.

Таким чином, актуальність теми вдосконалення державної соціальної політики в Україні зумовлена потребою адаптації соціальної системи до нових реалій — воєнних, економічних і демографічних. Держава має знайти баланс між підтримкою найбільш вразливих категорій населення та стимулюванням економічної активності громадян. Соціальна політика повинна не лише забезпечувати мінімальні стандарти життя, а й створювати умови для розвитку людського потенціалу, підвищення добробуту та соціальної справедливості. Саме це стане запорукою відновлення й сталого розвитку України в післявоєнний період.

Перелік використаних джерел:

1. Анісімова Н. В. Соціальна політика в Україні: виклики воєнного стану та шляхи трансформації. *Економіка та суспільство*. 2023. № 52.
2. Жаліло Я. Б. Фінансові основи соціальної політики в умовах воєнного стану та на перспективу відбудови. *Вісник Національного інституту стратегічних досліджень*. 2022. № 3. С. 45–52.
3. Москвін С. В., Петренко О. І. Децентралізація як інструмент вдосконалення надання соціальних послуг: досягнення та виклики. *Український соціум*. 2021. № 4 (79). С. 78–95.
4. Соціальний захист в Україні в умовах війни: оцінка потреб та механізми підтримки: аналітичний звіт / [за ред. С. В. Москвіна]. Київ : Український інститут майбутнього, 2023. 120 с.
5. Zagorsky V., Rahimov F., Horbova N., Pershko L., Mihus I. Socio-economic Aspect of Territorial Organization of Power *Economic Affairs (New Delhi)*. 2023. 68(3). P. 1555–1564
6. Федірko О. В. Євроінтеграційний вектор соціальної політики України: виклики та імплементаційні завдання. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2023. № 1(79). С. 60–65.
7. Шевяков О. М. Державна соціальна політика: від компенсацій до інвестицій у людський капітал. *Економіка та держава*. 2022. № 5. С. 12 – 17.
8. Bielialov T. Post-War Recovery and Social Policy: International Lessons for Ukraine. *Policy Paper*. 2023. № 12. P. 25.

УДК 352/354

ОПТИМІЗАЦІЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: НАПРЯМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Горбова Н. А.

кандидат педагогічних наук, доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, м. Запоріжжя, Україна.

ORCID: 0000-0003-1428-895X

Суховенко А.

магістр публічного управління та адміністрування

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, м. Запоріжжя, Україна.

Ефективність публічної влади як першочергового суб'єкта реалізації державної політики безпосередньо детермінована якістю її правового регулювання. Сучасний етап розвитку України вимагає глибокої системної оптимізації зазначеного регулювання, що неможливо без

критичного аналізу існуючих правових дефектів. Нижче розглядаються ключові проблемні аспекти, які визначає автор.

1. Проблема інституційної та інформаційної фрагментованості. Правове поле, що регулює діяльність органів публічної влади, характеризується високим ступенем децентралізації та відсутністю єдиних стандартів інформаційної взаємодії. Це призводить до того що кожен орган влади функціонує як автономна одиниця з власними реєстрами та процедурами, що суттєво знижує ефективність міжвідомчої координації. Закон України «Про доступ до публічної інформації» хоча й закріплює загальні принципи відкритості, але не містить механізмів примусу до інтеграції різних державних інформаційних систем. Відповідно до ст. 23 ЗУ «Про доступ до публічної інформації», суб'єкт владних повноважень зобов'язаний оприлюднювати інформацію, але не існує єдиного технічного регламенту, що зобов'язує, наприклад, бази даних Державної податкової служби, Держстату та Міністерства юстиції автоматично обмінюватися даними в реальному часі. Закон України «Про центральні органи виконавчої влади» визначає компетенцію різних відомств, але не закріплює прямих правових зобов'язань щодо їх обов'язкової технологічної інтеграції. Наслідком є ситуації, коли громадянин, надавши інформацію одному відомству, змушений повторно надавати її іншому, що суперечить принципу верховенства права та ефективності, закріпленому в ст. 8 Конституції України. Рішення цієї проблеми можливе шляхом прийняття спеціального закону про єдині державні інформаційні ресурси та інформаційну взаємодію органів влади, який би запровадив техніко-юридичні стандарти інтеграції та єдиний протокол обміну даними.

2. Проблема нормативної невизначеності та надмірної дискреції. Значний масив адміністративно-правових норм містить наукові формулювання та надмірно широкі рамки для здійснення дискреційних повноважень посадовими особами. Це створює ґрунт для суб'єктивного вжиття рішень та корупційних практик. Типовим прикладом є використання в підзаконних актах формулювань на кшталт «за наявності об'єктивних причин», «в межах можливостей бюджету», «у разі необхідності». Наприклад, Порядок надання адміністративних послуг, затверджений Кабінетом Міністрів України, часто посилається на «перелік необхідних документів», який може інтерпретуватися розширено окремими уповноваженими особами. Кодекс України про адміністративні правопорушення містить статті з широкими діапазонами штрафів (наприклад, ст. 166 – порушення правил благоустрою), що надає суддям або чиновникам значний простір для маніпуляцій розмірами штрафів, не керуючись чіткими критеріями. Проведення масштабного аудиту чинного законодавства з метою ідентифікації та заміни дискреційних норм на імперативні. Впровадження техніки нормопроекування, що передбачає використання чітких, вимірюваних критеріїв та алгоритмічних підходів («якщо-то»).

3. Проблема процедурного архаїзму. Юридично закріплені адміністративні процедури часто не відповідають сучасним технологічним можливостям, вимагаючи фізичного носія документів, що консервує бюрократію та неефективність. Незважаючи на існування Закону України «Про електронні довірчі послуги», багато процесуальних кодексів та інструкцій де-факто вимагають паперовий оригінал документа. Наприклад, Господарський процесуальний кодекс України у ст. 64 вимагає надання документів «в оригіналі або належним чином засвідченої копії», що часто трактується судами на користь оригіналу, уповільнюючи процес. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» не містить деталізованих процедур щодо обов'язкового використання електронних систем документообігу для всіх видів рішень органів місцевого самоврядування, що зберігає залежність від фізичного документообігу. Вирішення даних проблем, на думку автора, можливе шляхом внесення змін до процесуальних кодексів (Цивільного, Господарського, Адміністративного та ін.) з метою надання електронному документу та кваліфікованому електронному підпису безумовного пріоритету перед паперовим носієм. Прийняття Єдиного адміністративного процедурного кодексу.

4. Проблема формалізації громадської участі. Інститути громадської участі, передбачені законодавством, часто носять декларативний та формальний характер, не забезпечуючи реального впливу громадськості на прийняття рішень. Закон України «Про засади запобігання

та протидії корупції» передбачає громадський контроль, але не деталізує механізми обов'язкового врахування його результатів. Висновки громадських рад носять рекомендаційний характер. Закон України «Про регуляторну політику» передбачає проведення публічних консультацій щодо проєктів нормативно-правових актів. Однак, відповідно до ст. 12, відсутність консультацій є лише підставою для визнання акта незаконним, що не завжди реалізується на практиці через відсутність прямих санкцій для ініціатора. Законодавче закріплення обов'язковості мотивованого відгуку органу влади на висновки громадських рад та експертних груп; впровадження механізму обов'язкового повторного розгляду рішення за наявності альтернативних пропозицій, підтриманих кваліфікованою більшістю учасників громадських слухань, на думку автора покращили б це питання.

5. Проблема неефективності механізмів правової відповідальності. Існуючі механізми притягнення до відповідальності посадових осіб органів публічної влади є громіздкими, довготривалими та часто не ведуть до реального відшкодування заподіяних збитків або відновлення порушених прав. Процедура притягнення до дисциплінарної відповідальності за Законом України «Про державну службу» настільки формалізована та багатосходова, що дозволяє ухилятися від відповідальності. Кримінальний кодекс України містить статті про службову недбалість (ст. 367) та зловживання владою (ст. 364), однак доведення суб'єктивної сторони цих злочинів (наміру або грубої необережності) є надзвичайно складним, що робить ці норми малоефективними. Фактична статистика судових справ щодо винесення вироків, підтверджує наявність цієї проблеми в органах публічної влади. На думку автора, впровадження інституту адміністративної відповідальності юридичних осіб публічного права за заподіяння шкоди, розширення юрисдикції Адміністративних судів щодо справ про дисциплінарні стягнення держслужбовців, легалізація автоматичних систем моніторингу з прямими правовими наслідками у разі їх невиконання, змогли б суттєво покращити ситуацію.

Таким чином, оптимізація правового регулювання діяльності публічної влади в Україні є комплексною, багаторівневою проблемою, що потребує не окремих змін, а системної правової реформи. Ключовими векторами такої реформи мають стати: подолання інформаційної фрагментованості шляхом техніко-правової інтеграції, усунення нормативної невизначеності, подолання процедурного архаїзму, інституалізація реальної, а не формальної громадської участі та створення ефективних механізмів правової відповідальності. Лише такий підхід дозволить сформувати правове середовище, здатне забезпечити будівництво сучасної, дієвої та відповідальної публічної влади.

Список використаних джерел:

1. Горбова Н. А., Нестеренко О. М. Теоретико-методологічні механізми впливу державної політики на процес формування свідомої особистості. Правові новели. 2020. Вип.11.
2. Лекарь С. І. Взаємодія органів місцевого самоврядування та органів державної влади у сфері забезпечення економічної безпеки. *Форум права*. 2013. № 1. С. 596–601.
3. Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні". *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1997. № 24. Ст. 170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 23.11.2025).
4. Закон України "Про центральні органи виконавчої влади. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2011. № 38. Ст. 385. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text> (дата звернення 23.11.2025).
5. Закон України "Про адміністративні послуги". *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2013. № 32. Ст. 409). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text> (дата звернення 23.11.2025).
6. Закон України "Про державну службу". *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2016. № 4. Ст. 43. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення 23.11.2025).

7. Закон України "Про доступ до публічної інформації". *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2011. № 32. Ст. 314. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення 23.11.2025).

8. Закон України "Про електронні документи та електронний документообіг". *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2003. № 36. Ст. 275. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (дата звернення 23.11.2025).

УДК 352/354

СТРАТЕГІЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ ЗАПОБІГАННЯ НАДЗВИЧАЙНИМИ СИТУАЦІЯМИ

Горбова Н. А.

Кандидат педагогічних наук, доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного,
м. Запоріжжя, Україна.

ORCID: 0000-0003-1428-895X

Шумейко Т. О.

магістр публічного управління та адміністрування

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного,
м. Запоріжжя, Україна.

Постановка проблеми. Профілактика надзвичайних ситуацій (НС) є одним із ключових напрямів державної політики у сфері національної безпеки та захисту населення. На відміну від реагування, яке передбачає усунення наслідків події, профілактика спрямована на запобігання виникненню загроз, мінімізацію їх впливу та забезпечення стійкості територій і критичної інфраструктури. В умовах воєнних дій, посилення кліматичних змін, зростання антропогенного навантаження, урбанізації, підвищення техногенних ризиків та інформаційних загроз, питання профілактики НС набуло стратегічного значення для України.

З 2022 року країна перебуває в унікальній ситуації, коли природні, техногенні та воєнні небезпеки взаємопосилують одна одну. Пошкодження критичної інфраструктури, міграція населення, підриви об'єктів, зміна екологічного стану територій, збільшення кількості пожеж, аварій, катастроф — усе це формує новий рівень ризиків, до яких інститути державного управління раніше не були повною мірою готові.

Ураховуючи масштаби викликів і швидкість їх розвитку, профілактика НС має спиратися не лише на традиційні адміністративні інструменти, а й на науково обґрунтовані методи управління ризиками, сучасні цифрові технології, інтегровані системи моніторингу та прогнозування. Саме тому вирішення цього завдання вимагає комплексного підходу, що включає правове, організаційне, інформаційне, кадрове та ресурсне забезпечення діяльності у сфері цивільного захисту.

Державне управління профілактикою НС формується на основі чинного законодавства, стратегічних документів, міжнародних зобов'язань України та функціонування відповідальних органів влади. Центральним нормативно-правовим актом у цій сфері є Кодекс цивільного захисту України, який визначає повноваження органів державної влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання та відповідальність громадян у сфері запобігання та реагування на НС.

Ключову роль у міжвідомчій координації відіграє Державна служба України з надзвичайних ситуацій (ДСНС), яка відповідає за організацію та реалізацію державної політики у сфері цивільного захисту, управління ризиками, здійснення моніторингу та прогнозування. Проте ефективна профілактика можлива лише за умови чіткої взаємодії з: